

Mienie gmin i powiatów w latach 2018–2020

Property of gminas and powiats in years 2018–2020

Mienie gmin i powiatów w latach 2018–2020

Property of gminas and powiats in years 2018–2020

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Urząd Statystyczny we Wrocławiu Statistical Office in Wrocław

Warszawa, Wrocław 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu

Statistical Office in Wrocław

Ośrodek Statystyki Samorządów Terytorialnych

Territorial Self-Government Statistics Centre

we współpracy z Dolnośląskim Ośrodkiem Badań Regionalnych, Wydziałem Informatyki i Ośrodkiem Banku Danych Lokalnych

in cooperation with Dolnośląskie Centre for Regional Surveys, Information Technology Division and Local Data Bank Centre

Zespół autorski

Editorial team

Teresa Kałuża-Jurczyńska, Stanisław Kamiński, Martyna Rozynek, Paweł Sobik, Bogumiła Szalla

Kierujący

Supervisor

Paweł Sobik

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Katarzyna Dziędzińska, Mariusz Jazieniecki, Łukasz Pająk, Katarzyna Rypuła, Janusz Szlęczka, Wojciech Szpakowski

Tłumaczenie

Translation

Grzegorz Pawlaczek

ISBN 978-83-66466-70-8

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazujemy Państwu kolejną publikację „Mienie gmin i powiatów w latach 2018–2020”, przygotowaną przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Podobnie jak poprzednia edycja, dotycząca lat 2015–2017, publikacja dostępna jest wyłącznie w wersji elektronicznej na stronie Internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl>.

Celem opracowania publikacji jest zaprezentowanie w sposób kompleksowy danych statystycznych dotyczących majątku, będącego w gestii jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, tak aby zawarte w niej informacje uwzględniały te elementy mienia, które służą realizacji zadań własnych tych jednostek.

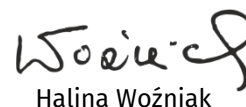
Przedstawione wskaźniki natężenia pozwalają porównać stopień zaspokajania potrzeb mieszkańców przez jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminy i powiatu, które są realizowane poprzez zadania wynikające z ustaw kompetencyjnych, w tym w szczególności w zakresie: ochrony zdrowia, opieki społecznej, edukacji publicznej, kultury, infrastruktury komunalnej, utrzymania czystości i porządku.

Publikacja zawiera syntezę, uwagi metodologiczne oraz uwarunkowania prawne w zakresie mienia gmin i powiatów. Wybrane zjawiska zilustrowano na wykresach i mapach. Część tabelaryczna zawiera tablicę przeglądową przedstawiającą podstawowe dane dotyczące mienia gmin i powiatów w przekroju województw w latach 2005, 2010, 2015, 2018–2020 oraz 25 tablic tematycznych w przekrojach gmin i powiatów.

Głównym źródłem danych prezentowanych w publikacji są wyniki badań Głównego Urzędu Statystycznego. Część informacji pochodzi ze źródeł administracyjnych, tzn. informacje o drogach pochodzą z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, o gruntach z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, o finansach samorządów ze sprawozdań Ministerstwa Finansów, natomiast dane o edukacji opracowano na podstawie Systemu Informacji Oświatowej.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja będzie przydatnym kompendium wiedzy o zasobach gmin i powiatów, w tym szczególnie dla jednostek samorządu terytorialnego. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na wzbogacenie zawartości i lepsze dostosowanie kolejnych edycji publikacji do potrzeb odbiorców.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

Halina Woźniak

Preface

We are pleased to introduce a subsequent edition of the publication 'Property of gminas and powiats in years 2018–2020', drawn up by the Statistical Office in Wrocław. Similarly as the previous edition, concerning years 2015–2017, this publication is available exclusively in electronic version on the website of the Statistics Poland <http://www.stat.gov.pl>.

The aim of the publication is to present, in a complex way, the statistical data which concern the property of units of territorial self-government at gmina and powiat level so that it includes the elements of property which help execute the units' own tasks.

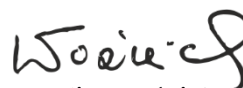
Presented indicators of intensity help compare the degree of satisfaction of population needs by units of territorial self-government at gmina and powiat level, which are undertaken under the tasks resulting from jurisdiction laws, and in particular within the scope of health care, social welfare, public education, culture, communal infrastructure, maintenance of cleanliness and order.

This publication includes executive summary, methodological notes as well as presentation of legal conditions for gminas' and powiats' property. Selected phenomena have been illustrated on charts and maps. The tabular part of this publication contains basic data on property of gminas and powiats in years 2005, 2010, 2015 as well as 2018–2020 by voivodship and 25 thematic tables by gmina and powiat.

The main source of data are the results of Statistics Poland surveys. Some of the information comes from the administrative sources i.e. the information on roads comes from the General Directorate for Roads and Motorways, on lands from the Head Office of Geodesy and Cartography, information on finance of self-governments is presented on the basis of reporting of the Ministry of Finance, and the data on education come from the Educational Information System.

We hope that this publication will be a useful compendium of knowledge on stocks of gminas and powiats, in particular for units of territorial self-government. We shall be grateful for any comments and suggestions concerning the subject and structure of the publication, which will add to improving the content and better adjustment of the successive editions to the needs of the Readers.

Acting Director
of the Statistical Office
in Wrocław

Halina Woźniak

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	8
Symbols. Main abbreviations	
Synteza	9
Executive summary	
Uwagi ogólne	12
General notes	
Mapy	
Maps	
Mapa 1. Przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego w 2020 r.	20
Map 1. Average value of allowances paid to users of locals belonging to gmina in 2020	
Mapa 2. Dzieci w przedszkolach prowadzonych przez gminy i powiaty na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2020 r.....	21
Map 2. Children in nursery schools governed by gminas and powiats per 1000 children aged 3–5 in 2020	
Mapa 3. Dzieci w żłobkach podległych samorządowi terytorialnemu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat w 2020 r.	22
Map 3. Children in nurseries subordinated to territorial (local) government per 1000 children up to the age of 3 in 2020	
Mapa 4. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. (łącznie z miastami na prawach powiatu)	23
Map 4. Revenue of the budgets of gminas per capita in 2020 (including cities with powiat status)	
Mapa 5. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. (łącznie z miastami na prawach powiatu)	24
Map 5. Expenditure of the budgets of gminas per capita in 2020 (including cities with powiat status)	
Mapa 6. Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2020 r. (bez miast na prawach powiatu)	25
Map 6. Revenue of the budgets of powiats per capita in 2020 (excluding cities with powiat status)	
Mapa 7. Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2020 r. (bez miast na prawach powiatu) ...	26
Map 7. Expenditure of the budgets of powiats per capita in 2020 (excluding cities with powiat status)	

Mapa 8.	Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) na 10 tys. ludności w 2020 r.	27
Map 8.	Cycle lanes (roads for bicycles) per 10 thousand population in 2020	
Mapa 9.	Lokale mieszkalne, na które obowiązywały umowy o najem socjalny lokalu w 2020 r... 28	
Map 9.	Residential premises with social rental contracts in 2020	

Wykresy Charts

Wykres 1.	Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) w 2020 r.	29
Chart 1.	European Union funds to finance EU programs and projects of gminas (including cities with powiat status) in 2020	

Tablice (Excel) Tables (Excel)

Tablica 1.	Podstawowe dane o mieniu gmin i powiatów w latach 2005–2020
Table 1.	Basic data on gminas' and powiat's property in years 2005–2020
Tablica 2.	Powierzchnia gruntów komunalnych
Table 2.	Communal lands area
Tablica 3.	Lasy gminne i tereny zieleni ogólnodostępnej
Table 3.	Gminas' forests and generally accessible green belts areas
Tablica 4.	Drogi gminne i powiatowe
Table 4.	Gminas' and powiat's roads
Tablica 5.	Wodociągi i kanalizacja
Table 5.	Water supply and sewage systems
Tablica 6.	Komunalne oczyszczalnie ścieków i odpady zebrane
Table 6.	Municipal waste water treatment plants and waste collected
Tablica 7.	Sieć gazowa i ciepłownictwo
Table 7.	Gas supply system and heating
Tablica 8.	Najem socjalny lokali i dodatki mieszkaniowe
Table 8.	Social rental contracts and housing allowances
Tablica 9.	Przedszkola (bez specjalnych)
Table 9.	Nursery schools (excluding special)
Tablica 10.	Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)
Table 10.	Primary schools for children and youth (excluding special)
Tablica 11.	Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)
Table 11.	General secondary schools for youth (excluding special)

Tablica 12. Szkoły zawodowe dla młodzieży (bez specjalnych i artystycznych)

Table 12. Vocational schools for youth (excluding special and artistic)

Tablica 13. Szkoły specjalne

Table 13. Special schools

Tablica 14. Żłobki

Table 14. Nurseries

Tablica 15. Ambulatoryjna opieka zdrowotnej i placówki stacjonarnej pomocy społecznej

Table 15. Out-patient health care and stationary social welfare facilities

Tablica 16. Biblioteki publiczne

Table 16. Public libraries

Tablica 17. Kina stałe

Table 17. Indoor cinemas

Tablica 18. Muzea (łącznie z oddziałami)

Table 18. Museums (including branches)

Tablica 19. Gminne samorządowe jednostki organizacyjne wpisane do rejestru REGON

Table 19. Gminas organizational units registered in the REGON register

Tablica 20. Powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne wpisane do rejestru REGON

Table 20. Powiats organizational units registered in the REGON register

Tablica 21. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu)

Table 21. Financing and co-financing of EU programs and projects of gminas (including cities with powiat status)

Tablica 22. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych powiatów (bez miast na prawach powiatu)

Table 22. Financing and co-financing of EU programs and projects of powiats (excluding cities with powiat status)

Tablica 23. Dochody i wydatki budżetów gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu)

Table 23. Revenue and expenditure of the budgets of gminas (including cities with powiat status)

Tablica 24. Dochody i wydatki budżetów powiatów (bez miast na prawach powiatu)

Table 24. Revenue and expenditure of the budgets of powiats (excluding cities with powiat status)

Tablica 25. Wydatki gmin zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego (łącznie z miastami na prawach powiatu)

Table 25. Expenditure realised as part of village administrator's offices fund (including cities with powiat status)

Tablica 26. Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów)

Table 26. Cycle lanes (roads for bicycles)

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0) (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
Znak (Δ)	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w „Uwagach ogólnych” na str. 16 categories of applied classification are presented in abbreviated form. Full names are given in the general notes on page 16.
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys. thousand	tysiąc thousand
t tonne	tona tonne
m ³ m ³	metr sześcienny cubic meter
ha ha	hektar hectare
km km	kilometr kilometer
dam ³ dam ³	dekametr sześcienny cubic decameter
r. yr.	rok year
zł PLN	złoty złoty
tabl. tabl.	tablica table
wol. vol.	wolumin volume
d 24 h	doła 24 hours

Synteza

Powierzchnia gruntów gminnych w Polsce na koniec 2020 r. wynosiła 1 055,6 tys. ha, co stanowiło 3,4% powierzchni Polski. Najwięcej gruntów pozostających własnością gminy w odniesieniu do ogólnej powierzchni województwa znajdowało się w województwach: śląskim – 6,1%, podkarpackim – 5,8% i dolnośląskim – 5,6%. W województwach: pomorskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim gminy posiadały największy udział gruntów wchodzących w skład gminnego zasobu nieruchomości w odniesieniu do ogólnej powierzchni gruntów gminnych, odpowiednio: 86,2%, 86,0% i 85,5%.

Powierzchnia lasów gminnych Polski w 2020 r. wynosiła 84,0 tys. ha. Największe obszary lasów stanowiących własność gmin znajdowały się w województwach podkarpackim – 27,7 tys. ha i małopolskim – 11,7 tys. ha, natomiast najmniejsze obszary w województwach świętokrzyskim – 1,2 tys. ha oraz lubelskim – 1,4 tys. ha. Największy udział lasów gminnych w ogólnej powierzchni lasów przypadał w województwach: dolnośląskim – 24,3%, podkarpackim – 18,6% oraz zachodniopomorskim – 16,6%. Parki spacerowo-wypoczynkowe i zieleńce pozostawały najczęściej własnością gmin. W województwie podlaskim do gmin należały wszystkie parki spacerowo-wypoczynkowe i 98,5% zieleńców. Natomiast najmniejszy udział własności gmin w ogólnej powierzchni parków spacerowo-wypoczynkowych odnotowano w województwie lubuskim – 62,5%.

Ogólna długość dróg gminnych w Polsce w 2020 r. wynosiła 257,2 tys. km, w tym 149,8 tys. km dróg o nawierzchni twardej i 107,4 tys. km dróg o nawierzchni gruntowej. W porównaniu do 2019 r. długość dróg gminnych o nawierzchni twardej wzrosła o 6,3 tys. km, tj. o 4,4%, a długość dróg gminnych o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się o 0,9 tys. km, tj. o 0,8%. Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej w 2020 r. wynosiła 115,1 tys. km, a dróg o nawierzchni gruntowej 9,3 tys. km. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej miały największą długość w województwie mazowieckim, odpowiednio 20,3 tys. km i 14,2 tys. km.

Łączna długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów) będących pod zarządem jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. w Polsce wyniosła 17,3 tys. km, z czego 65,9% stanowiły ścieżki będące pod zarządem gmin, a 20,1% ścieżki pozostające pod zarządem powiatów. W porównaniu z 2019 r. w 2020 r. nastąpił wzrost o 1,7 tys. km długości ścieżek rowerowych będących pod zarządem jednostek samorządu terytorialnego, tj. o 11,0%. Najdłuższe ścieżki rowerowe pozostające pod zarządem jednostek samorządu terytorialnego, przypadające na 10 tys. ludności, znajdowały się w województwie lubuskim – 7,1 km, najkrótsze w województwie małopolskim – 2,3 km.

W 2020 r. w Polsce długość rozdzielczej sieci gazowej wyniosła 140,4 tys. km, co oznaczało wzrost o 3,8 tys. km, tj. o 2,8% w porównaniu do 2019 r. Długość sieci ciepłej wyniosła w 2020 r. 16,6 tys. km. W porównaniu do 2019 r. nastąpił wzrost długości sieci ciepłej o 0,2 tys. km, tj. o 1,2%. W 2020 r. z instalacji gazowej korzystało 54,2% ogółu ludności, czyli o 1,3 p. proc. więcej niż w 2019 r. Według danych szacunkowych, najczęściej ludności korzystało z sieci gazowej w województwie podkarpackim – 74,1%, najmniej w województwie podlaskim – 29,9%. Z łącznej liczby 34,2 tys. kotłowni w 2020 r. najczęściej znajdowało się w województwie wielkopolskim – 4,2 tys., najmniej w województwach podlaskim i świętokrzyskim – po 0,9 tys.

Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w 2020 r. w Polsce wynosiła 313,4 tys. km, w tym 42,2% znajdowało się w zarządzie bądź administracji gmin. W 38,8% gmin czynna sieć rozdzielcza wodociągowa znajdowała się wyłącznie w zarządzie gminy. Najdłuższa czynna sieć rozdzielcza wodociągowa, będąca w zarządzie bądź administracji gmin, znajdowała się w województwie mazowieckim – 24,4 tys. km, natomiast najkrótsza w województwie zachodniopomorskim – 1,8 tys. km. Według danych szacunkowych w 4,0% gmin wszyscy mieszkańcy korzystali z instalacji wodociągowych. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (sanitarnej) w 2020 r. wynosiła 169,6 tys. km, w tym 30,1% znajdowało się w zarządzie bądź administracji gmin. W 42,1% gmin czynna sieć kanalizacyjna znajdowała się wyłącznie w zarządzie gmin. Najdłuższa czynna sieć kanalizacyjna, będąca w zarządzie bądź administracji gmin, znajdowała się w województwie podkarpackim i było to 8,7 tys. km, natomiast najkrótsza w województwie opolskim – 0,8 tys. km. Według danych szacunkowych w 0,3% gmin wszyscy mieszkańcy korzystali z instalacji kanalizacyjnej.

Liczba oczyszczalni biologicznych w Polsce w 2020 r. wyniosła 2453 i pozostała na zbliżonym do roku poprzedniego poziomie (zmniejszyła się o 1). Najwięcej oczyszczalni biologicznych było w województwie mazowieckim – 262. Liczba oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów wynosiła 820 – co w porównaniu do 2019 r. oznacza wzrost o 3, tj. o 0,4%. Najwięcej oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów odnotowano w województwie śląskim – 91. W 2020 r. zebrano 13,1 mln ton odpadów komunalnych (bez wyselekcjonowanych), w tym z gospodarstw domowych 11,3 mln ton. Najwięcej odpadów komunalnych zebrano w województwie mazowieckim – 1,9 mln ton, w tym z gospodarstw domowych 1,7 mln ton.

Liczba lokali mieszkalnych, na które obowiązywały umowy o najem socjalny lokalu w 2020 r. wyniosła 65,8 tys. i było to o 35,6 tys., tj. o 35,1% mniej niż w 2019 r. Przeciętna powierzchnia takiego lokalu w 2020 r. wyniosła 34,0 m², osiągając najwyższą wartość w województwie zachodniopomorskim – 37,7 m², natomiast najniższą w województwie łódzkim – 30,4 m².

Na przestrzeni lat 2018–2020 liczba żłobków (łącznie z oddziałami żłobkowymi i klubami dziecięcymi) wzrosła o 21,1% z 3,8 tys. w 2018 r. do 4,6 tys. w 2020 r. Zbliżony wzrost, tj. o 21,9%, nastąpił w liczbie placówek podległych samorządowi terytorialnemu. Największy względny przyrost żłobków wystąpił w województwie lubelskim – o 33,8%. Liczba dzieci korzystających z opieki w żłobkach w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat wyniosła w 2020 r. 128; w stosunku do 2018 r. nastąpił wzrost o 23 dzieci, tj. o 21,9%. Wskaźnik ten był najwyższy w województwie dolnośląskim – 200, najniższy w województwie świętokrzyskim – 90.

W 2020 r. funkcjonowało w Polsce 12,9 tys. przedszkoli, z których 55,0% prowadzonych było przez gminy i powiaty. Największy udział przedszkoli prowadzonych przez gminy i powiaty odnotowano w województwie opolskim – 80,9%, natomiast najniższy w województwie pomorskim – 40,0%. Liczba dzieci w przedszkolach przypadająca na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat wyniosła 985 i była mniejsza o 4, tj. o 0,4% niż w 2018 r.

Liczba szkół podstawowych (bez specjalnych) w 2020 r. wyniosła 13,3 tys. i było to o 1,3% mniej niż w 2019 r. Nieznacznie zmniejszeniu – o 3 – uległa liczba szkół podstawowych specjalnych, która wyniosła 953 w 2020 r. Na porównywalnym do 2019 r. poziomie utrzymała się liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży (bez specjalnych) – 2209, co oznacza spadek ich liczby o 14. Najwyższy odsetek szkół podstawowych prowadzonych przez gminy i powiaty wystąpił w województwie podkarpackim – 89,2%, najniższy w województwie świętokrzyskim – 79,3%.

W Polsce w 2020 r. funkcjonowało 21,5 tys. przychodni w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w tym 2,5 tys. podległych samorządowi terytorialnemu. W porównaniu do 2019 r. liczba przychodni w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zmniejszyła się o 0,3 tys., tj. o 1,6%, w tym podległych samorządowi terytorialnemu – o 1,3%. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba porad udzielonych przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej wyniosła w 2020 r. 4,1 tys., osiągając najwyższą wartość w województwie łódzkim – 4,6 tys., najniższą w województwie mazowieckim – 3,7 tys. Liczba miejsc w stacjonarnych placówkach pomocy społecznej (łącznie z filiami) wzrosła w 2020 r. o 0,5 tys., tj. o 0,4% w porównaniu do 2019 r., natomiast w placówkach podległych samorządowi terytorialnemu zmniejszyła się w tym samym czasie o 0,1 tys. W stacjonarnych placówkach pomocy społecznej, w przeliczeniu na 10 tys. ludności, przebywało w 2020 r. średnio 27 mieszkańców, najwięcej w województwie opolskim – 40, najmniej w województwie wielkopolskim – 23.

W Polsce w 2020 r. zmniejszeniu uległa liczba bibliotek publicznych (łącznie z filiami). Było ich 7,8 tys., tj. o 99 mniej niż w 2019 r. W 2020 r. na jedną placówkę biblioteczną przypadało 4,4 tys. osób, tj. o 100 więcej niż w 2019 r. Najmniejszą liczbę ludności przypadającą na 1 placówkę biblioteczną w 2020 r. zanotowano w województwie lubelskim – 3,0 tys., największą w województwie pomorskim – 6,4 tys. Biblioteki, podobnie jak inne instytucje, umożliwiały korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym. W 2020 r. 3,3 tys. bibliotek i filii było przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (wejście do budynku) i było to o 4,7% mniej niż w 2019 r.

W 2020 r. funkcjonowały w Polsce 932 muzea (łącznie z oddziałami), w tym 353 prowadzone były przez gminy i powiaty. W miastach na prawach powiatu znajdowało się 38,9% wszystkich muzeów. Mniej niż połowa muzeów, tj. 43,2% posiadała wejście przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Najwięcej muzeów prowadzonych przez gminy i powiaty znajdowało się w województwie łódzkim – 75,6%, najmniej w województwie mazowieckim – 21,0%.

Liczba funkcjonujących w Polsce w 2020 r. kin stałych wyniosła 511, z czego 305 kin stanowiło własność gmin i powiatów. W miastach na prawach powiatu znajdowało się 42,5% ogólnej liczby kin. W związku ze spadkiem liczby kin i towarzyszącym mu zmniejszeniem liczby miejsc na widowni, w porównaniu z rokiem poprzednim w 2020 r. nieznacznie zwiększeniu uległa liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinie – ze 131 do 132 osób. Najmniej osób na 1 miejsce w kinie w 2020 r. przypadało w województwie dolnośląskim – 88, najwięcej w województwie opolskim – 231. Wejście do budynku przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych znajdowało się w 84,5% kin.

Liczba gminnych i powiatowych jednostek organizacyjnych wpisanych do rejestru REGON utrzymywała się w Polsce w latach 2019–2020 na zbliżonym poziomie. W 2020 r. do rejestru REGON wpisanych było 15,2 tys. gminnych i 4,1 tys. powiatowych jednostek organizacyjnych, tj. odpowiednio o 210 i 61 jednostek mniej niż w 2019 r. Najwięcej gminnych jednostek organizacyjnych wpisanych do rejestru Regon odnotowano w województwie mazowieckim – 2,0 tys., a najmniej w województwie opolskim – 0,4 tys. jednostek. W odniesieniu do powiatowych jednostek organizacyjnych wpisanych do rejestru REGON największą ich liczbę odnotowano w województwie mazowieckim – 545, najmniejszą w województwie opolskim – 110.

W 2020 r. dochody budżetów gmin w Polsce przewyższyły ich wydatki o kwotę 2186 mln zł. Wpływ na to miało szybsze tempo przyrostu dochodów, niż wydatków; w latach 2018–2019 wydatki gmin przewyższały dochody. Również w przypadku powiatów w trzech kolejnych latach 2018–2020 dynamika wzrostu była wyższa w przypadku dochodów. W 2020 r. dochody powiatów były wyższe niż ich wydatki o kwotę 2255 mln zł. W województwie mazowieckim zarówno kwota dochodów, jak i wydatków gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca była najwyższa i stanowiła – 7656 zł dochodów i 7864 zł wydatków. Najniższą kwotę dochodów i wydatków odnotowano województwie opolskim – 5761 zł dochodów i 5513 zł wydatków, w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Dochody gmin z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych zmniejszyły się w 2020 r. w porównaniu do roku poprzedniego o 6,7%, podczas gdy dochody powiatów z tego samego tytułu wzrosły o 1,0%. W obu przypadkach wartość dochodów była wyższa niż w 2018 r. – o 7,1% w gminach i o 0,2% w powiatach. Największy udział w kwocie ogółem dochodów w 2020 r., zarówno w przypadku gmin, jak i powiatów, miały płatności w zakresie budżetu środków europejskich.

W ramach funduszu sołeckiego w Polsce w 2020 r. gminy wydały łącznie kwotę 577,6 mln zł, tj. o 1,8% więcej niż w 2019 r. Największą część zrealizowanych wydatków w ramach funduszu sołeckiego stanowiły wydatki w obszarze transport i łączność, tj. 29,9% wszystkich wydatków oraz w obszarze kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, tj. 24,2%. W 2020 r. wydatki w ramach funduszu sołeckiego zrealizowano w 1,6 tys. gmin. W województwie mazowieckim w ramach funduszu sołeckiego gminy wydatkowały 83,3 mln zł i było to najwięcej w skali kraju. Najmniej w ramach tego funduszu wydatkowały gminy województwa lubuskiego – 18,6 mln zł.

Uwagi ogólne

1. Dane w układzie województw, powiatów i gmin podano zgodnie z podziałem terytorialnym kraju według stanu w dniu 1 stycznia 2020 r. (uwzględniając gminę Ostrowice).

W latach 2018-2020 następujące miejscowości uzyskały prawa miejskie:

- Z dniem 1 stycznia 2018 r.¹:
  - Józefów nad Wisłą (powiat opolski, województwo lubelskie),
  - Łagów (powiat kielecki, województwo świętokrzyskie),
  - Otyń (powiat nowosolski, województwo lubuskie),
  - Radoszyce (powiat konecki, województwo świętokrzyskie),
  - Sanniki (powiat gostyniński, województwo mazowieckie),
  - Tułowice (powiat opolski, województwo opolskie),
  - Wiślica (powiat buski, województwo świętokrzyskie),
- Z dniem 1 stycznia 2019 r.²:
  - Koszyce (powiat proszowski, województwo małopolskie),
  - Lubowidz (powiat żuromiński, województwo mazowieckie),
  - Nowa Słupia (powiat kielecki, województwo świętokrzyskie),
  - Nowy Korczyn (powiat buski, województwo świętokrzyskie),
  - Oleśnica (powiat staszowski, województwo świętokrzyskie),
  - Opatowiec (powiat kazimierski, województwo świętokrzyskie),
  - Pacanów (powiat buski, województwo świętokrzyskie),
  - Pierzchnica (powiat kielecki, województwo świętokrzyskie),
  - Szydłów (powiat staszowski, województwo świętokrzyskie),
  - Wielbark (powiat szczycieński, województwo warmińsko-mazurskie),
- Z dniem 1 stycznia 2020 r.³:
  - Czerwińsk nad Wisłą (powiat płoński, województwo mazowieckie),
  - Klimontów (powiat sandomierski, województwo świętokrzyskie),
  - Lututów (powiat wieruszowski, województwo łódzkie),
  - Piątek (powiat łęczycki, województwo łódzkie),

– w związku z czym gminy, których siedzibami są ww. miejscowości, zmieniły typ z gminy wiejskiej na gminę miejsko-wiejską.

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2017 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedzib władz niektórych gmin (Dz.U. 2017 poz. 1427, z późn. zm.)

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz.U. 2018 poz. 1456). Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie nadania statusu miasta niektórym miejscowościom województwo świętokrzyskim oraz ustalenia ich granic (Dz.U. 2018 poz. 2478)

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz.U. 2019 poz. 1416)

Z dniem 1 stycznia 2018 r. nazwa gminy Słupia (Konecka) (powiat konecki, województwo świętokrzyskie) została zmieniona na Słupia Konecka⁴.

Z dniem 1 stycznia 2019 r. zniesiono gminę Ostrowice (powiat drawski, województwo zachodniopomorskie)⁵. Teren zniesionej gminy został włączony do sąsiednich gmin: Drawsko Pomorskie i Złocieniec.

2. Dane **o powierzchni gruntów komunalnych** dotyczą gruntów ewidencjonowanych w 4, 5, 11, 12 grupie rejestrowej właścicieli nieruchomości i władających, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 29 lutego 2019 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. 2019 poz. 393).

Grupa 4 – obejmuje grunty gmin i związków międzygminnych, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;

Grupa 5 – obejmuje grunty gmin i związków międzygminnych, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;

Grupa 11 – obejmuje grunty powiatów i związków powiatów, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi;

Grupa 12 – obejmuje grunty powiatów i związków powiatów, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi.

Prezentowane informacje opracowano na podstawie zestawień zbiorczych dotyczących Ewidencji Gruntów i Budynków otrzymanych z GUGiK (Główny Urząd Geodezji i Kartografii).

3. Dane **o lasach gminnych** obejmują powierzchnię gruntów leśnych o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (zalesione) lub przejściowo jej pozbawione (niezalesione).

4. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** obejmują tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp. (łącznie z wodami znajdującymi się na terenie tych obiektów).

5. **Zieleńce** obejmują tereny o powierzchni poniżej 2 ha, w których dominującą funkcją jest wypoczynek (np. występują alejki z ławkami, place zabaw itp.). Do tej kategorii obiektów należy zaliczyć również zieleń towarzyszącą placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom użyteczności publicznej, pomnikom itp. oraz bulwarom i promenadom. Zieleńce mogą tworzyć kompozycje zieleni niskiej (trawniki, kwietniki) oraz elementy nasadzeń drzew i krzewów.

6. Dane **o długości dróg gminnych i powiatowych** dotyczą dróg o nawierzchni twardej i gruntowej. Do dróg o nawierzchni twardej zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej).

Do dróg o nawierzchni gruntowej zalicza się drogi o nawierzchni z gruntu rodzimego oraz utrwalone w wyniku specjalnych zabiegów i preparacji gruntu rodzimego przy pomocy mieszanin wykonanych z gliny, żwiru, żużla itp.

7. Dane **o długości czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej** dotyczą przewodów wodociągowych sieci rozdzielczej, ulicznej służących do rozprowadzania wody na terenie (miasta, wsi) do odbiorców tylko na odcinku od sieci magistralnej do miejsc przyłączy do budynków (bez tych przyłączy).

8. Dane **o długości czynnej sieci kanalizacyjnej (sanitarnej)**, prowadzącej do budynków i innych obiektów, uwzględniają długość eksploatowanej sieci (kanalizacja tłoczna, ciśnieniowa, podciśnieniowa, grawitacyjna) łącznie z kolektorami (tj. przewodami odprowadzającymi ścieki do odbiorników ścieków) bez przyłączy kanalizacyjnych.

9. Dane **o długości sieci gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów.

10. **Kotłownia** - budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele ogrzewania lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2017 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedzib władz niektórych gmin (Dz.U. 2017 poz. 1427, z późn. zm.)

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2018 r. w sprawie zniesienia gminy Ostrowice oraz ustalenia granic gminy Drawsko Pomorskie i gminy Złocieniec (Dz.U. 2018 poz. 1527).

11. Dane o **długości sieci ciepłej** dotyczą sieci ciepłej przesyłowej (układ przewodów doprowadzających czynnik grzewczy do przewodów rozdzielczych) oraz sieci ciepłej rozdzielczej (układ przewodów rozdzielczych doprowadzających czynnik grzewczy do przyłączy domowych). **Przyłącze ciepłownicze** - odcinek sieci ciepłowniczej doprowadzający ciepło wyłącznie do jednego węzła ciepłowniczego albo odcinek zewnętrznych instalacji odbiorczych za grupowym węzłem cieplnym lub źródłem ciepła, łączący te instalacje z instalacjami odbiorczymi w obiektach.

12. **Oczyszczalnia ścieków biologiczna** to zespół urządzeń technologicznych do mechaniczno-biologicznego lub mechaniczno-chemiczno-biologicznego oczyszczania ścieków. Zadaniem oczyszczalni biologicznej jest usuwanie ze ścieków ciał stałych, zawieszin łatwo i trudno opadających, koloidów i substancji organicznych rozpuszczonych w ściekach. **Oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów** to zespół obiektów o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Przepustowość oczyszczalni - średni dobowy przepływ ścieków określony w dokumentacji technicznej oczyszczalni ścieków (w metrach sześciennych ścieków dopływających do oczyszczalni w ciągu doby).

13. **Odpady komunalne** - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych - odpady bytowe oraz wielkogabarytowe (meble, sprzęt AGD i elektroniczny, itp.).

14. **Najem socjalny** jest to najem lokalu nadającego się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Umowę najmu socjalnego lokalu zawiera się na czas oznaczony i może być zawarta z osobą, która nie ma tytułu prawnego do lokalu i której dochody gospodarstwa domowego nie przekraczają wysokości określonej w uchwale rady gminy podjętej na podstawie powyższej ustawy. Stawka czynszu w przypadku najmu socjalnego lokalu nie może przekraczać połowy stawki najniższego czynszu obowiązującego w gminnym zasobie mieszkaniowym. Są to lokale spełniające wymogi ustawowe, które gmina przeznaczyła na wynajem lub podnajem w ramach najmu socjalnego.

Dane dotyczące lokali mieszkalnych na które obowiązywały umowy o najem socjalny lokalu (do 2019 r. lokale socjalne) prezentowane są z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń.

15. **Dodatek mieszkaniowy** to powszechne i okresowe świadczenie pieniężne, stanowiące różnicę pomiędzy wydatkami mieszkaniowymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu mieszkalnego, a częścią wydatków ponoszoną przez osobę, której przyznany jest dodatek. Przedstawione w publikacji informacje dotyczą wyłącznie dodatków mieszkaniowych fizycznie wypłaconych w danym roku, niezależnie od daty decyzji przyznanego dodatku, jak również bez względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym wnioskodawcy, któremu dodatek ten został przyznany.

16. Prezentowane w publikacji dane z zakresu oświaty dotyczą:

- **szkół dla dzieci i młodzieży** (od roku szkolnego 2017/2018):
  - ośmioletnich szkół podstawowych oraz
  - szkół ponadpodstawowych: czteroletnich liceów ogólnokształcących, pięcioletnich techników, trzyletnich szkół branżowych I stopnia oraz dwuletnich szkół branżowych II stopnia.
- **szkół policealnych,**
- **przedszkoli.**

Do końca roku szkolnego 2018/2019 istniały trzyletnie **gimnazja** oraz trzyletnie **zasadnicze szkoły zawodowe**.

Szkoły i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne.

Współczynnik skolaryzacji brutto jest to iloraz liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Dane dotyczące wychowania przedszkolnego, szkół prezentuje się według stanu na początku roku szkolnego.

Prezentowane informacje opracowano na podstawie Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

17. **Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi.

18. **Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej** to porady wykazane przez pomioty/zakłady wykonujące działalność leczniczą i lekarzy prowadzących praktyki zawodowe (indywidualnie i grupowo bez porad udzielonych przez lekarzy specjalistów w danej dziedzinie medycyny oraz przez lekarzy dentystów).

19. **Placówki stacjonarnej pomocy społecznej** obejmują domy pomocy społecznej dla osób: w podeszłym wieku; przewlekłe somatycznie chorych; przewlekłe psychicznie chorych; dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie; osób niepełnosprawnych fizycznie; osób uzależnionych od alkoholu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, bezdomnych oraz innych.

20. **Biblioteka** - jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych, liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Filie biblioteczne - placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór.

Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.) oraz wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest wolumin, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Punkty biblioteczne (prowadzone najczęściej społecznie) - placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych.

Przez **placówkę biblioteczną** rozumiemy biblioteki, filie oraz punkty biblioteczne ujęte zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej.

21. **Kina stałe** - placówki prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością. Do kin stałych zalicza się także kina sezonowe/czasowe.

Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnodostępnych, tj. jednostek posiadających zezwolenie na publiczne udostępnianie filmów w formie projekcji na seansach filmowych.

22. **Muzeum** jest instytucją powołaną do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną, pełniącą funkcje ochronne, edukacyjne i estetyczne.

Muzealia to przedmioty o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegające ochronie prawnej i należące do zbiorów muzealnych, tzn. objęte inwentarzem zabytków w muzeum. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”.

Dane dotyczące muzealiów (łącznie z muzealiami znajdującymi się w oddziałach muzeum) wykazane są w siedzibie muzeum.

Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki lub eksponatów muzealnych. **Wystawy czasowe** są urządzane na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

23. Gminna, powiatowa jednostka organizacyjna - jednostka tworzona przez gminny, powiatowy organ samorządowy dla realizacji własnych, zleconych lub powierzonych zadań publicznych, nieposiadająca osobowości prawnej, tj. jednostki budżetowe, zakłady budżetowe.

Gminne i powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne wpisane do rejestru Regon ujęto według wybranych sekcji PKD 2007:

- sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (wyłącznie dla jednostek gminnych),
- sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,
- sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa,
- sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
- sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
- sekcja P – Edukacja,
- sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

24. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje celowe z budżetu państwa.

W rozumieniu ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23, z późn. zm., obowiązujący do 8 stycznia 2021 r.) dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Dochodami jednostek samorządu terytorialnego mogą też być:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej,
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

25. Ścieżka rowerowa (droga dla rowerów) – droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi; droga dla rowerów oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym. Prezentowane dane dotyczą długości ścieżek rowerowych (bez długości szlaków rowerowych), będących w zarządzie jednostek samorządu terytorialnego (gminy, powiatu, województwa).

26. Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności za lata 2018–2020 opracowaną w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

Ze względu na technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach:

- sumy danych w tablicach – z tytułu zaokrągleń – mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”,
- wartość zaokrąglenia „po przecinku” może się nieznacznie różnić od niezaokrąglonej wielkości.

Wykorzystywane w publikacji dane, pochodzące z Banku Danych Lokalnych, zostały naliczone według stanu w dniu 8 listopada 2021 r.

Uwarunkowania prawne w zakresie mienia gmin i powiatów

Zadania gminy wynikają z zapisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, z późn. zm., obowiązujący do 25 czerwca 2021 r.). Do ustawowo wskazywanych zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania te obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;
- działalności w zakresie telekomunikacji;
- lokalnego transportu zbiorowego;
- ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- gminnego budownictwa mieszkaniowego;
- edukacji publicznej;
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- targowisk i hal targowych;
- zieleni gminnej i zadrzewień;
- cmentarzy gminnych;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;
- promocji gminy;
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Ustawy określają, które zadania własne mają charakter obowiązkowy. Przekazanie gminie, w drodze ustawy, nowych zadań własnych wymaga zapewnienia koniecznych środków finansowych na ich realizację w postaci zwiększenia dochodów własnych gminy lub subwencji. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendum. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji. Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Przywrócenie w 1990 r. gminom własności komunalnej oraz osobowości prawnej stworzyło podstawy gospodarcze do funkcjonowania samorządu terytorialnego, a ponadto pozwoliło na realizowanie celów wspólnoty samorządowej w imieniu własnym gmin, i co równie istotne, na jej własną odpowiedzialność. Mienie komunalne jest trwałą podstawą samorządności gospodarczej gmin.

W świetle art. 43 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw.

Nabywanie mienia komunalnego następuje:

- na podstawie ustawy z 10 maja 1990 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 32, poz. 191 z późn. zm.) Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych;

- przez przekazanie gminie mienia w związku z utworzeniem lub zmianą granic gminy w trybie, o którym mowa w art. 4 ww. ustawy o samorządzie gminnym; przekazanie mienia następuje w drodze porozumienia zainteresowanych gmin, a w razie braku porozumienia – decyzją Prezesa Rady Ministrów, podjętą na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej;
- w wyniku przekazania przez administrację rządową na zasadach określonych przez Radę Ministrów – w drodze rozporządzenia;
- w wyniku własnej działalności gospodarczej;
- przez inne czynności prawne;
- w innych przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

Podmioty mienia komunalnego samodzielnie decydują o przeznaczeniu i sposobie wykorzystania składników majątkowych, przy zachowaniu wymogów zawartych w odrębnych przepisach prawa.

Szczególne znaczenie w zakresie nabywania mienia komunalnego ma ustawa z 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. 1990 nr 32, poz. 191 z późn. zm.). W oparciu o ten akt prawny dokonano zasadniczych przemian stosunków własnościowych związanych z mieniem publicznym (uprzednio wyłącznie państwowym).

Gmina obejmuje swoim działaniem sprawy publiczne mające charakter lokalny, które nie są zastrzeżone ustawami dla innych podmiotów. Do wykonywania zadań publicznych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej, gmina wykorzystuje mienie komunalne. Stanowią go mogą w szczególności:

- grunty przeznaczone na cele publiczne o charakterze lokalnym, tj. pod budownictwo komunalne, tereny zieleni publicznej i cmentarze komunalne, itp.;
- budynki mieszkalne i lokale stanowiące komunalne zasoby mieszkaniowe;
- obiekty i urządzenia lokalnej infrastruktury technicznej, a zwłaszcza sieć wodociągowa, kanalizacyjna, ciepłota i gazowa, obiekty i urządzenia elektroenergetyczne, melioracyjne, ochrony przeciwpożarowej, lokalna komunikacja publiczna, drogi publiczne, itp.;
- obiekty i urządzenia lokalnej infrastruktury społecznej, a w szczególności żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, placówki ambulatoryjnej służby zdrowia, placówki upowszechniania kultury, obiekty sportowe i rekreacyjne, itp.;
- zasoby wodne i lasy;
- majątek przedsiębiorstw oraz innych komunalnych osób prawnych;
- dochody budżetu gminy;
- wartości niematerialne i prawne.

Najszerzy zakres uprawnień w zakresie dysponowania mieniem komunalnym wiąże się z prawem własności. Gmina oraz inne komunalne osoby prawne mogą w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego (z wyłączeniem innych osób) korzystać z rzeczy ruchomych i nieruchomości, a w szczególności mogą pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy oraz w tych samych granicach mogą rzeczą rozporządzać. W skład mienia komunalnego, poza własnością, wchodzi „inne prawa majątkowe”, a w szczególności użytkowanie wieczyste.

Zadania powiatu wynikają z zapisów ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z późn. zm.). Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- edukacji publicznej;
- promocji i ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- polityki prorodzinnej;
- wspierania osób niepełnosprawnych;
- transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki;

- geodezji, kartografii i katastru;
- gospodarki nieruchomościami;
- administracji architektoniczno-budowlanej;
- gospodarki wodnej;
- ochrony środowiska i przyrody;
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- ochrony praw konsumenta;
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- obronności;
- promocji powiatu;
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- działalności w zakresie telekomunikacji.

Mieniem powiatu (według art. 46 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym) jest własność i inne prawa majątkowe nabyte przez powiat lub inne powiatowe osoby prawne. Powiatowymi osobami prawnymi, poza powiatem, są samorządowe jednostki organizacyjne, którym ustawy przyznają wprost taki status, oraz te osoby prawne, które mogą być tworzone na podstawie odrębnych ustaw wyłącznie przez powiat.

Nabycie mienia przez powiat następuje (art. 47.1):

- na podstawie odrębnej ustawy, z zastrzeżeniem, że nie stanowi ono mienia jakiegokolwiek gminy;
- przez przekazanie w związku z utworzeniem lub zmianą granic powiatu w trybie art. 3; przekazanie mienia następuje w drodze porozumienia zainteresowanych powiatów, a w razie braku porozumienia – decyzją Prezesa Rady Ministrów, podjętą na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej;
- w wyniku przejścia od Skarbu Państwa na podstawie porozumienia, z wyłączeniem mienia przeznaczonego na zaspokojenie roszczeń reprivatyzacyjnych oraz realizację programu powszechnego uwłaszczenia;
- przez inne czynności prawne;
- w innych przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

Podstawowym aktem wykonawczym w tym zakresie jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 lutego 1999 r. w sprawie trybu przekazywania mienia przez Skarb Państwa powiatom i miastom na prawach powiatu oraz określania kategorii mienia wyłączonego z przekazywania (Dz. U. 1999 Nr 13, poz. 114). Zadania w zakresie gospodarowania mieniem powiatu przypisane zostały ustawowo organowi wykonawczemu powiatu, czyli zarządowi.

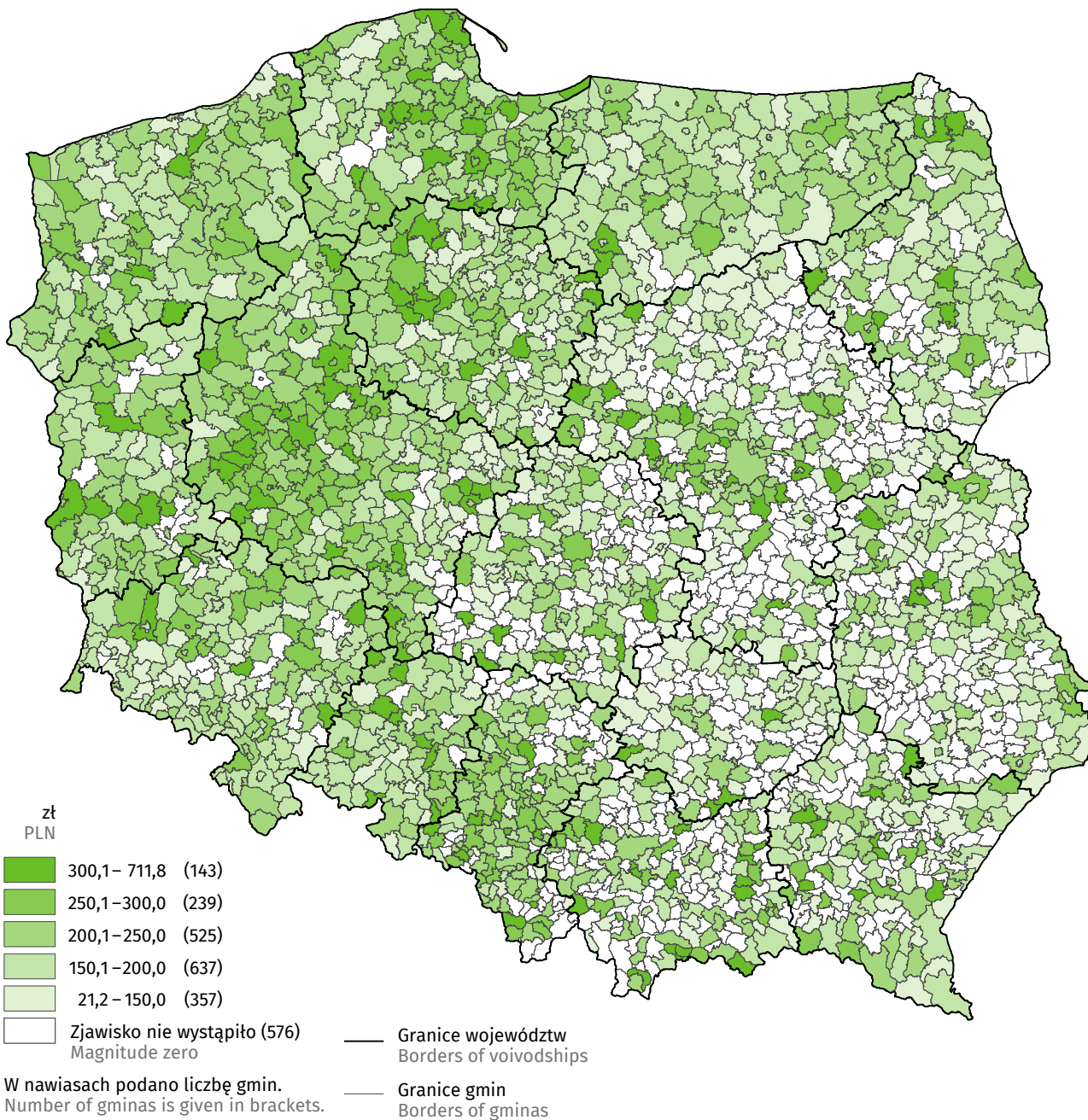
Układ zasadniczego podziału terytorialnego kraju tworzyło – według stanu w dniu 1 stycznia 2020 r. – 16 województw, 314 powiatów oraz 2477 gmin (w tym 66 miast na prawach powiatu). Uwzględniono zmiany podziału terytorialnego kraju na podstawie corocznych rozporządzeń Rady Ministrów.

Układ terytorialny prezentowanych danych odpowiada Systemowi Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych (KTS). System KTS wprowadzony został Zarządzeniem wewnętrznym nr 22 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych. Zastępuje on, na potrzeby statystyki publicznej, Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), znieśioną z dniem 1 stycznia 2018. System KTS został opracowany na podstawie krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju (TERYT) oraz stosowanej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS).

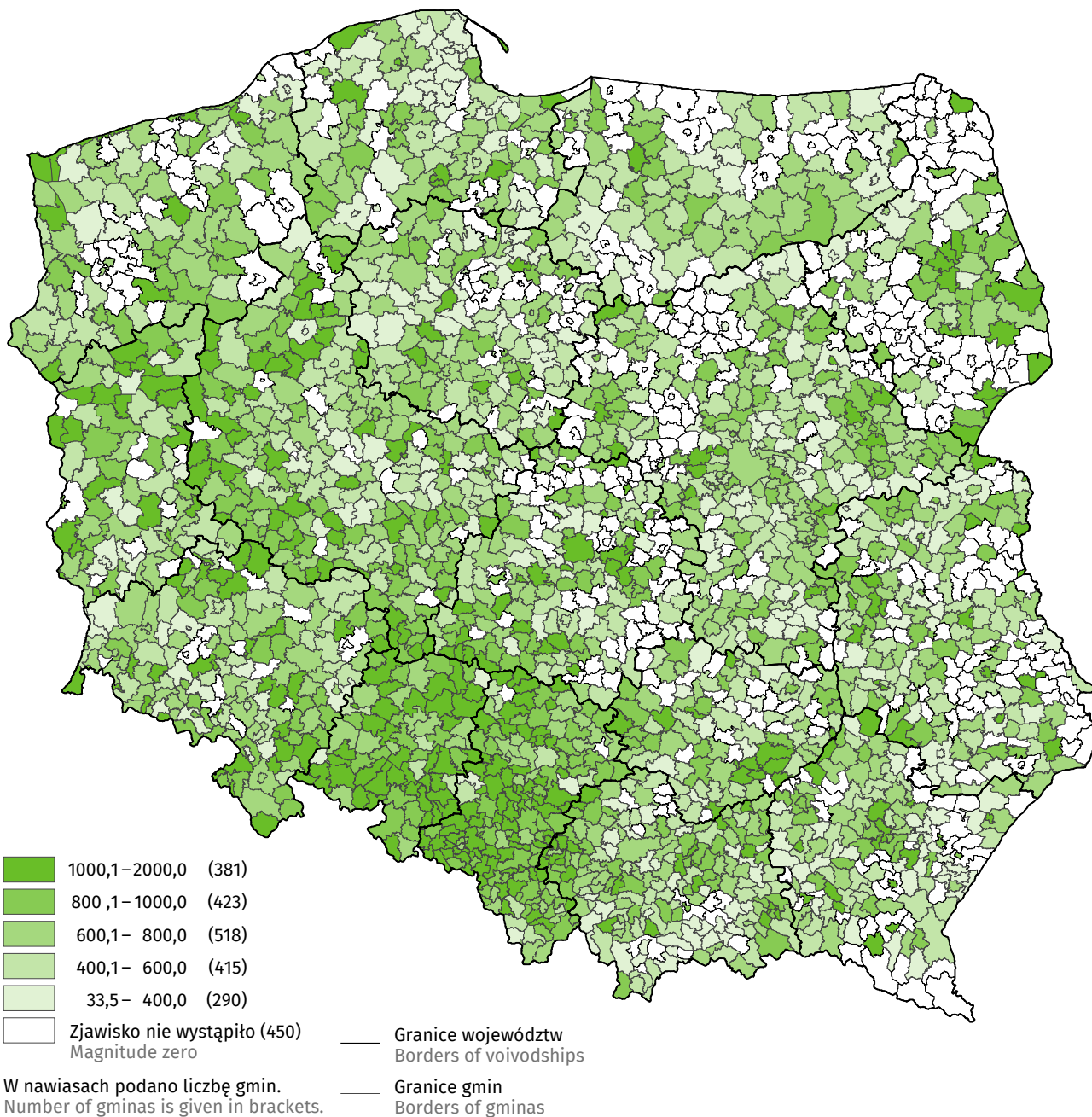
Mapa 1. Przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego w 2020 r.

Map 1. Average value of housing allowances in 2020

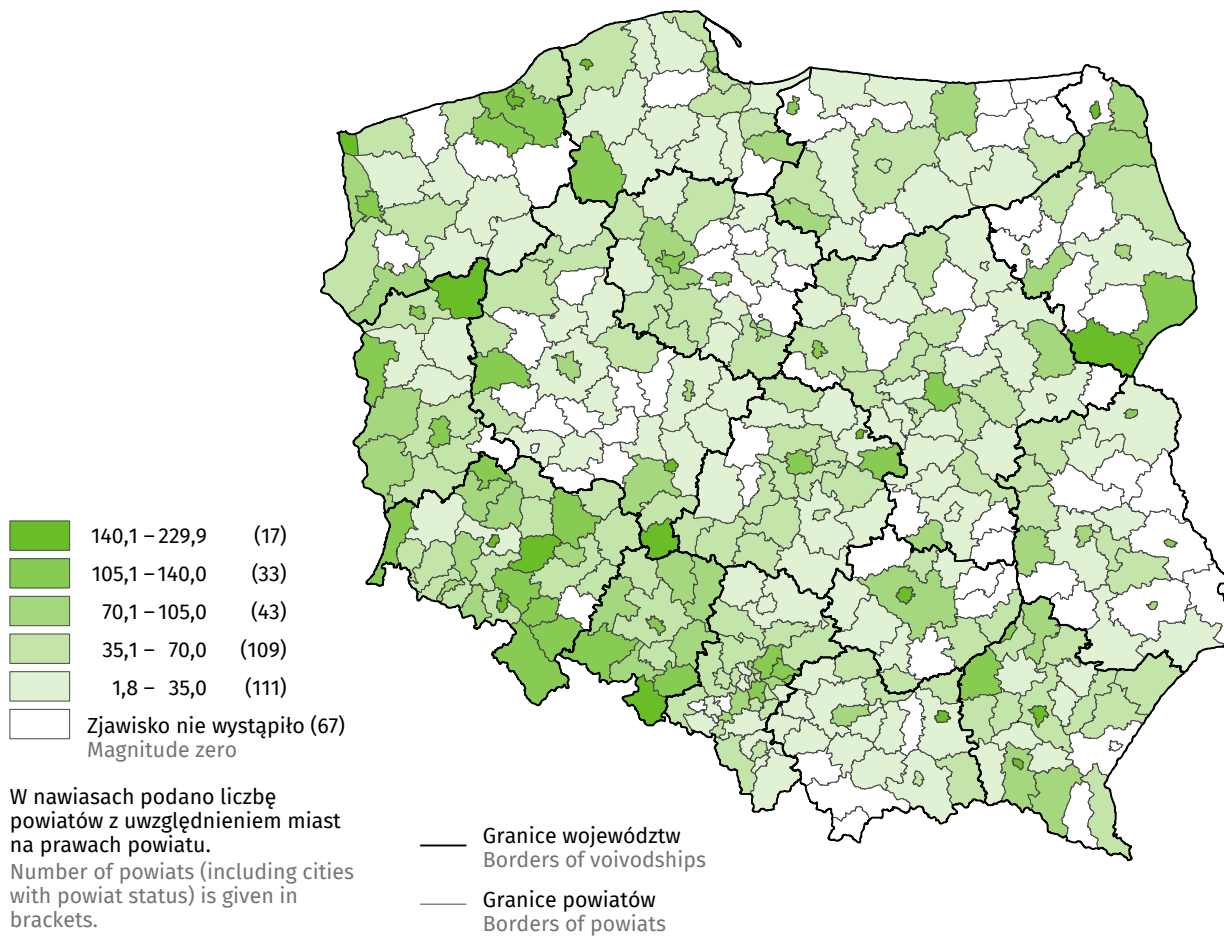
Mapa 2. Dzieci w przedszkolach prowadzonych przez gminy i powiaty na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2020 r.
 Stan w dniu 30 września

Map 2. Children in nursery schools governed by gminas and powiats per 1000 children aged 3–5 in 2020
 As of 30 September

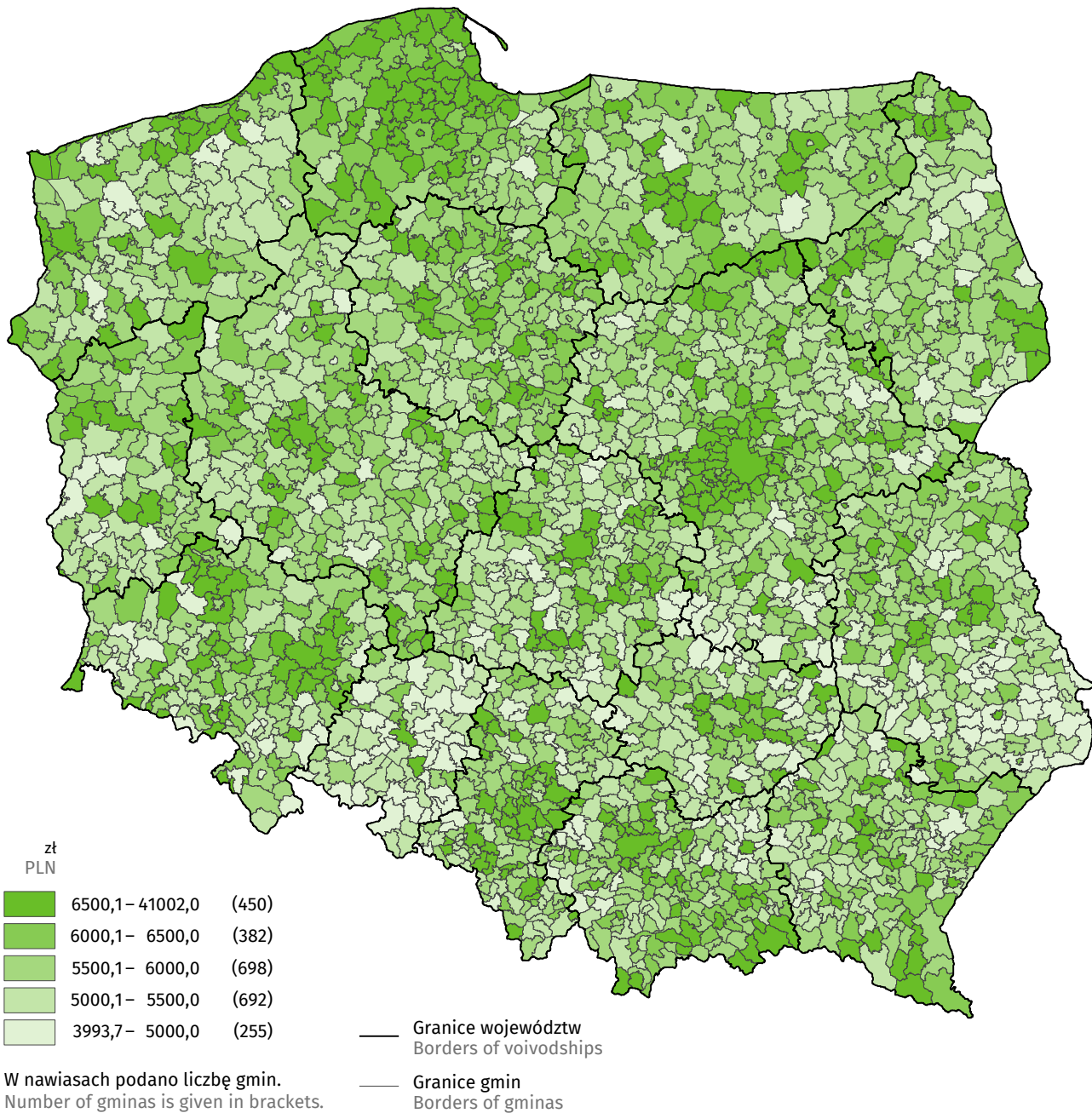
Mapa 3. Dzieci w żłobkach podległych samorządowi terytorialnemu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map. 3. Children in nurseries per 1000 children up to the age of 3 of which subordinated to territorial (local) government in 2020
As of 31 December

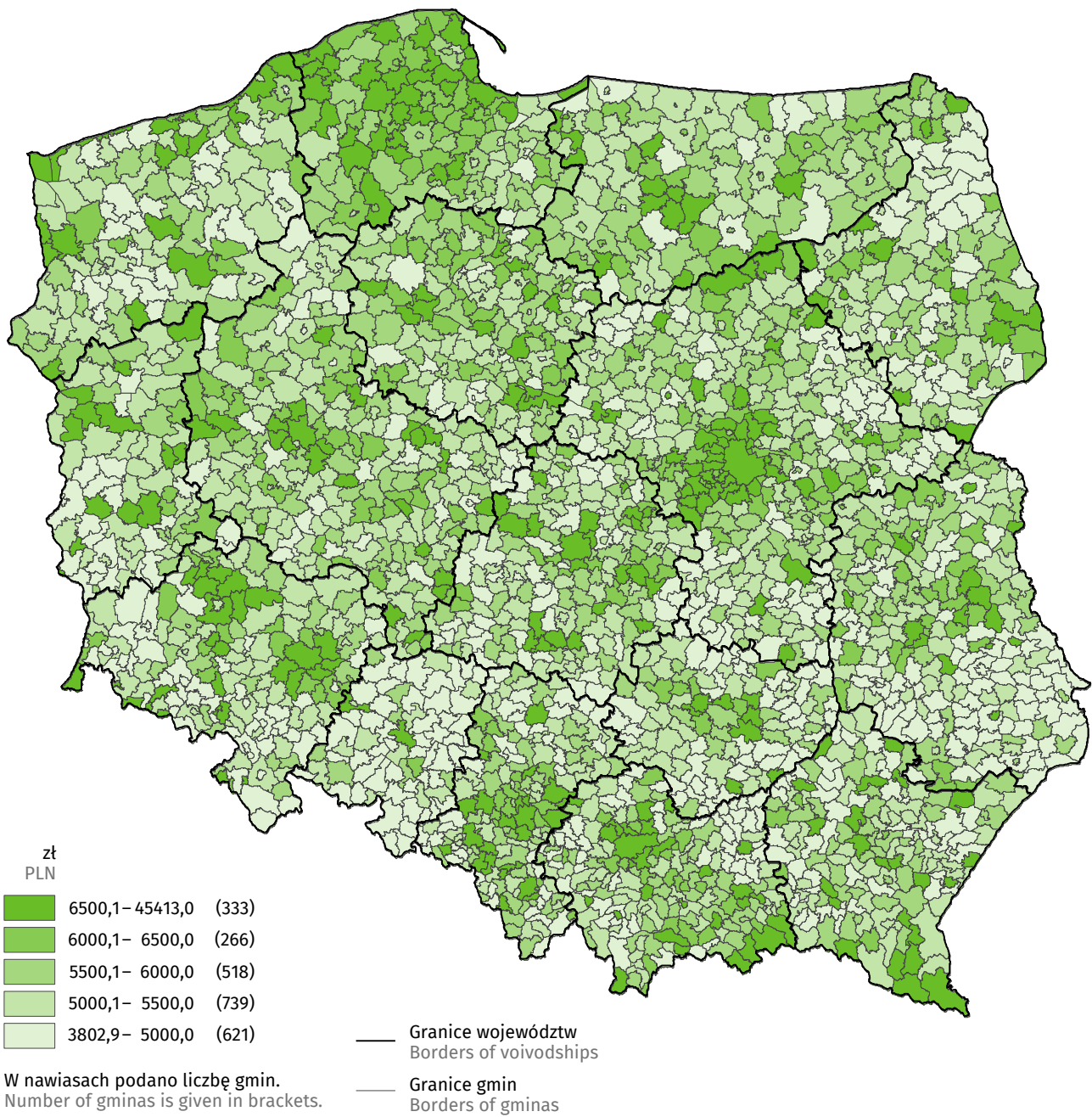

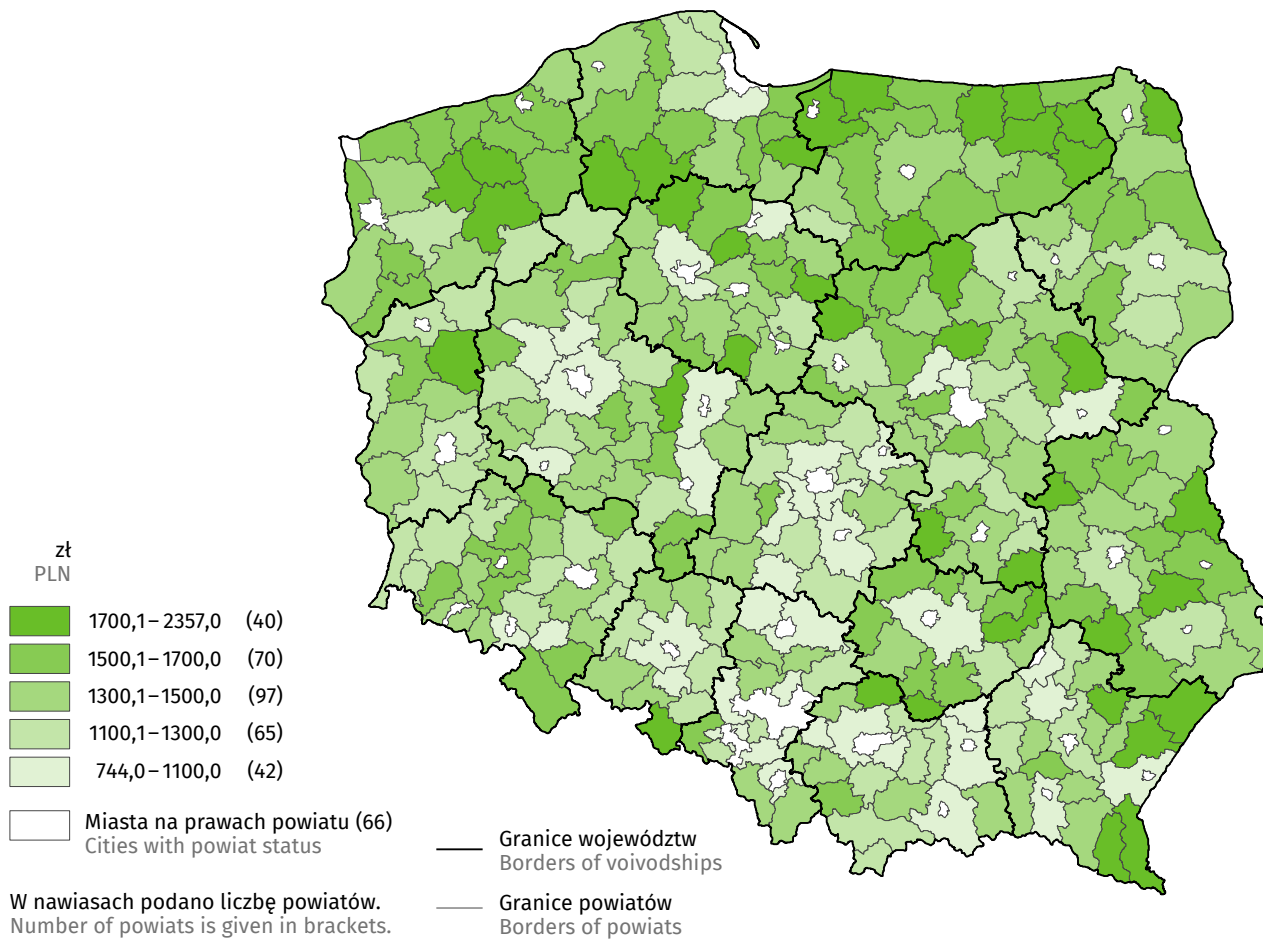
Mapa 4. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. (łącznie z miastami na prawach powiatu)
 Map. 4. Revenue of the budgets of gminas per capita in 2020 (including cities with powiat status)

Mapa 5. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. (łącznie z miastami na prawach powiatu)
 Map 5. Expenditure of the budgets of gminas per capita in 2020 (including cities with powiat status)

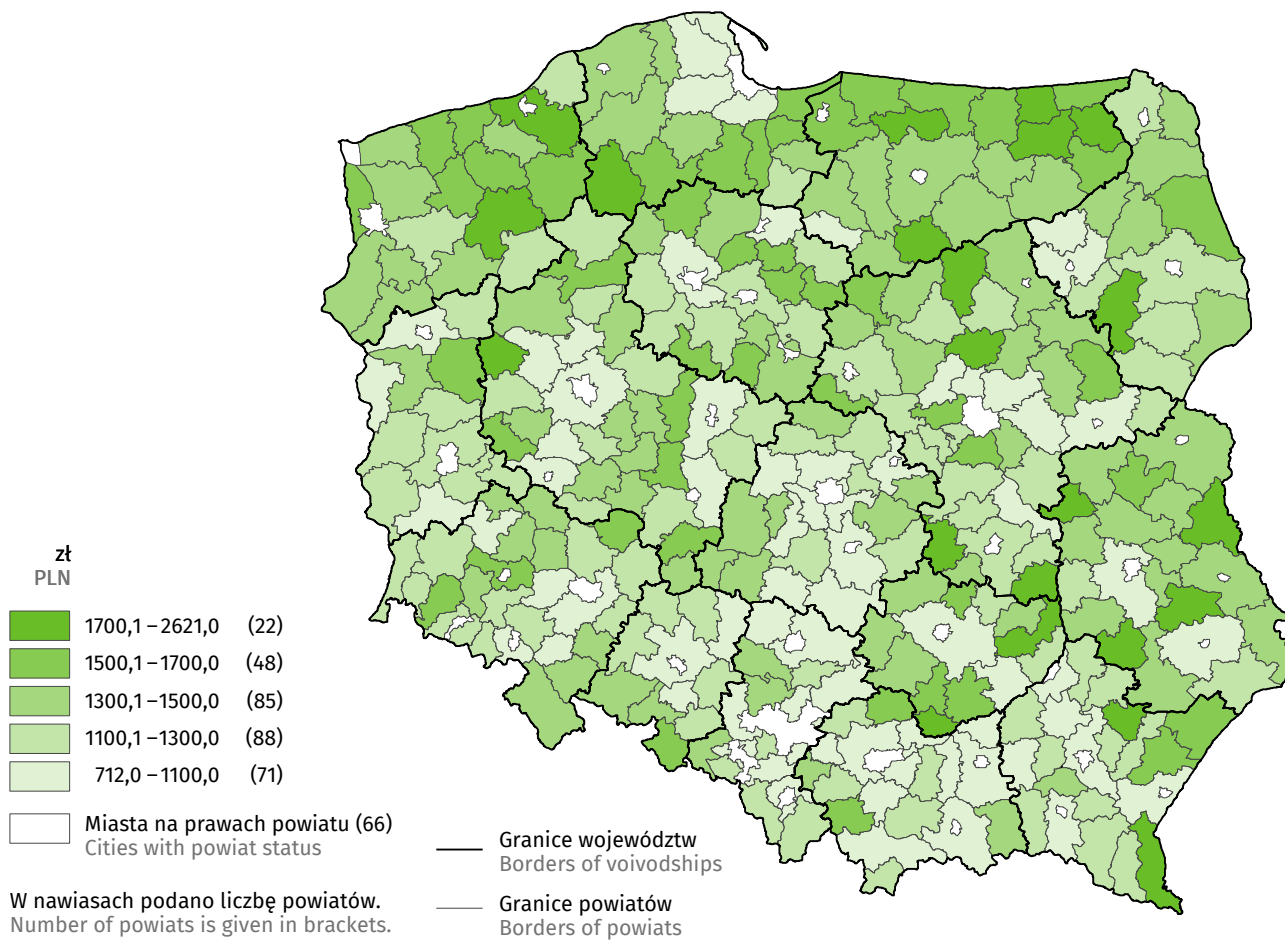

Mapa 6. Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2020 r. (bez miast na prawach powiatu)
 Map 6. Revenue of the budgets of powiats per capita in 2020 (excluding cities with powiat status)

Mapa 7. Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2020 r. (bez miast na prawach powiatu)

Map 7. Expenditure of the budgets of powiats per capita in 2020 (excluding cities with powiat status)

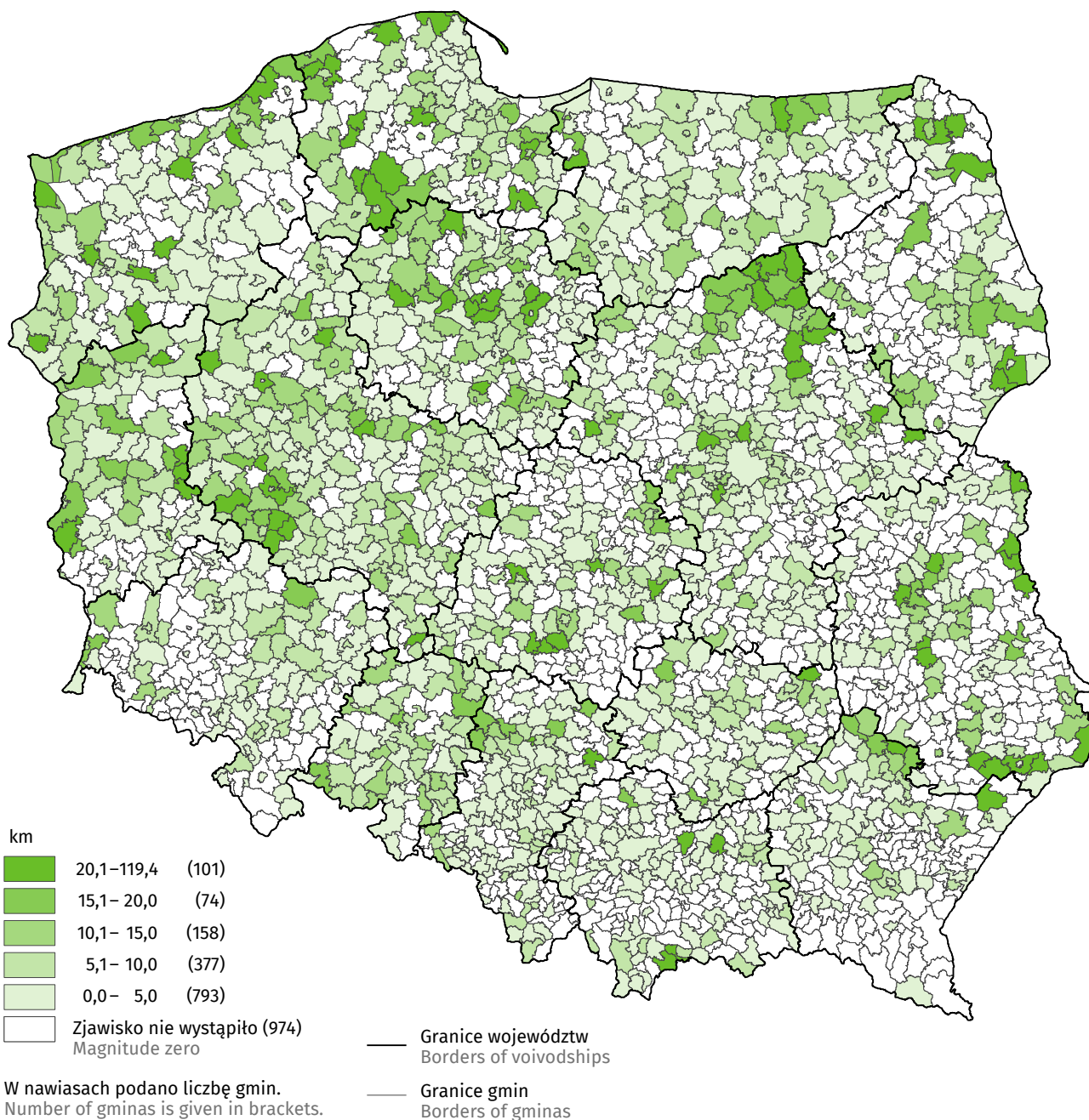

Mapa 8. Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) na 10 tys. ludności w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 8. Cycle lanes (roads for bicycles) per 10 thousand population in 2020

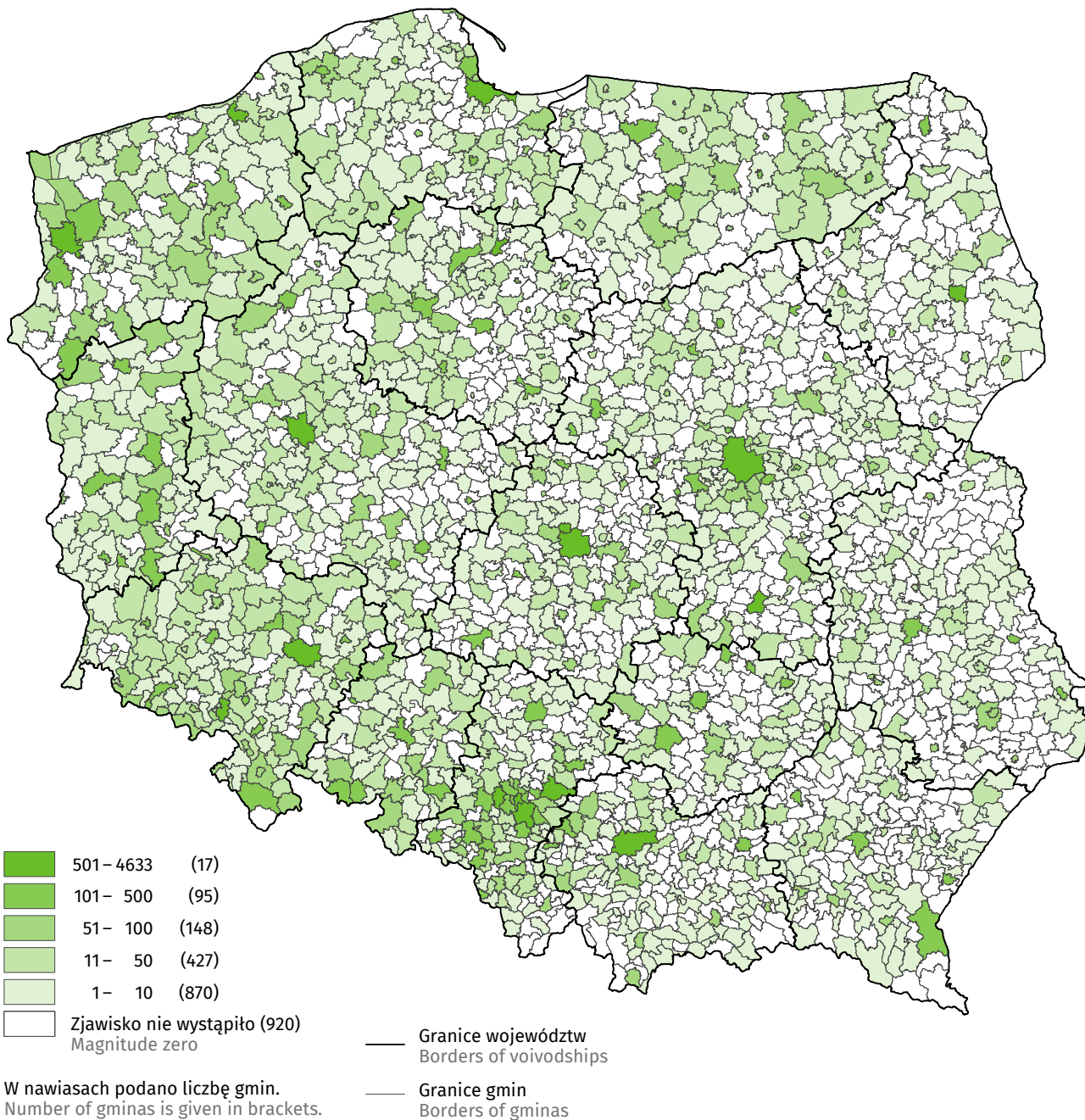
As of 31 December

Mapa 9. Lokale mieszkalne, na które obowiązywały umowy o najem socjalny lokalu w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 9. Residential premises with social rental contracts in 2020
As of 31 December

Wykres 1. Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) w 2020 r.

Chart 1. European Union funds to finance EU programs and projects of gminas (including cities with powiat status) in 2020

